

Tieslietu ministrija

Jurisdikcijas un atzīšanas noteikumi ES starptautiskajās ģimenes tiesībās

Apmācību kurss "Roma III regulas noteikumi un praktiskā piemērošana"
Rīga, 2012.gada 29.-30. novembris

Prof. em. Dr. Dieter Martiny, European
University Viadrina Frankfurte
(Odera)/Hamburga

*Projekts Nr. JUST/2010/JCIV/AG/0011-30-CE-0421092/00-75 „Jaunākās attīstības tendences pārrobežu
ģimenes lietās Eiropas Savienībā: uzturēšanas saistības un laulības šķiršanai piemērojamais likums”*

A. Noteikumi par jurisdikciju un atzīšanu laulāto īpašuma un uzturēšanas līdzekļu jautājumos

Piemērojamas divas regulas:

- Padomes 2003.gada 27.novembra Regula (EK) Nr.2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību
- Padomes Regula (EK) Nr.4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās

B. Brisele II-bis Regula

I. Ievads

Regula ir piemērojama kopš 2005.gada 1.marta visās dalībvalstīs, izņemot Dāniju.

II. Piemērošanas joma, 1.pants

Piemērošanas joma iekļauj tikai laulāto saišu šķiršanu.

Regula neattiecas uz jebkuriem papildu jautājumiem, piemēram, uzturēšanas saistībām, īpašumu, kas iegūts laulības laikā vai šķiršanās rezultātā.

Iekļauti ir jautājumi par vecāku atbildību.

III. Jurisdikcija

1. Jurisdikcijas pamati

Jurisdikcijas pamatu pilnīga sistēma

2. Atsevišķi alternatīvi jurisdikcijas pamati laulību jautājumos

a) Laulāto kopēja dzīvesvieta,

3.panta pirmā punkta (a) daļas pirmā atkāpe

Vīra un sievas pastāvīgā dzīvesvieta ir vienā
dalībvalstī.

Pastāvīga dzīvesvieta: autonomijas koncepts

Par personas pastāvīgu dzīvesvietu uzskata vietu, kur persona ir organizējusi pastāvīgu uzturēšanos vai koncentrējusi savas pastāvīgās intereses, ņemot vērā visus ar to saistītos faktorus.

b) Pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta, ja tajā joprojām mīt viens no laulātajiem, 3.panta pirmā punkta (a) daļas otrā atkāpe

Laulāto pēdējās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesas, ja tajā joprojām mīt viens no laulātajiem

c) Viena no laulātajiem pastāvīgā dzīvesvieta kopīga iesnieguma gadījumā, 3.panta pirmā punkta (a) daļas trešā atkāpe

Neapstrīdētu laulības šķiršanas pieteikumu var iesniegt tās dalībvalsts tiesā, kur atrodas viena no laulātajiem pastāvīgā dzīvesvieta.

d) Atbildētāja pastāvīgā dzīvesvieta,
3.panta pirmā punkta (a) daļas ceturtā atkāpe

Laulātais var iesniegt laulības šķiršanas prasību atbildētāja pastāvīgajā dzīvesvietā.

e) Prasītāja pastāvīgā dzīvesvieta ar noteikumu, ka viņš vai viņa tur ir dzīvojis/dzīvojusi vismaz vienu gadu pirms prasības iesniegšanas, 3.panta pirmā punkta (a) daļas piektā atkāpe

Nepieciešama pastāvīgā dzīvesvieta vismaz vienu gadu.

f) Prasītāja pastāvīgā dzīvesvieta ar noteikumu, ka viņš vai viņa tur ir dzīvojis/dzīvojusi vismaz sešus mēnešus pirms prasības iesniegšanas un prasītājs ir šis dalībvalsts pilsonis, 3.panta pirmā punkta (a) daļas sestā atkāpe

Nepieciešama pastāvīgā dzīvesvieta mītnes zemē vismaz sešus mēnešus.

g) Kopēja pilsonība (kopīgs “domicils” AK un Īrijas gadījumā), 3.panta pirmā punkta (b) daļa

Dubultā pilsonība

Hadadi kungs	Mesko jaunkundze
Ungāru un franču pilsonība	Ungāru un franču pilsonība
Šķiršanās lieta Peštas tiesā (Ungārija)	Šķiršanās lieta Parīzes tiesā (Francija)
Pamatojoties uz Ungārijas pilsonību	Pamatojoties uz Francijas pilsonību

Eiropas Savienības Tiesa: jāņem vērā abas pilsonības, tāpēc katrai no šo divu dalībvalstu tiesām ir jurisdikcija.

Lieta C-168/08 Hadadi/Mesko [2009] ECR I-6871

3. Ekskluzīvā jurisdikcija, 6.pants

Sundelind Lopez kundze	Lopez Lizazo kungs
Zviedrijas pilsonība	Kubas pilsonība
Dzīvo Francijā	Dzīvo Kubā
Pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta Francijā	
Laulības šķiršanas prasības pieteikums Stokholmā (Zviedrijā)	

Regula piemērojama arī tad, ja atbildētāja pastāvīgā dzīvesvieta atrodas ārpus ES un viņš/viņa nav ES pilsonis.

Zviedrijas tiesa nevar pamatoties uz savu jurisdikciju, lai izskatītu lietu atbilstoši savai nacionālajai likumdošanai, jo jurisdikcija ir arī citas dalībvalsts (Francijas) tiesai, 3.pants, Brisele II-bis.

Eiropas Savienības tiesa C-68/07, *Sundelind Lopez v Lopez Lizazo*, [2007] ECR I-1 1321

4. Pārējie piekritības pamati, 7.pants

Nevienai ES dalībvalsts tiesai nav jurisdikcijas atbilstoši 3., 4. un 5.pantam

Jurisdikciju nosaka katrā dalībvalstī atsevišķi, piemērojot attiecīgās valsts tiesību aktus.

5. Vecāku atbildība, 8.pants

Jurisdikcija ir valstij, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta.

"Pastāvīgās dzīvesvietas" koncepts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nozīmē, ka tas atbilst vietai, kas atspoguļo **bērna noteiktu integrācijas pakāpi sociālajā vidē un ģimenes vidē**. Īpaši jāņem vērā:

- uzturēšanās dalībvalstī ilgumu, regularitāti, nosacījumus un iemeslus, kāpēc notiek palikšana šīs dalībvalsts teritorijā un kāpēc ģimene pārcēlusies uz šo dalībvalsti,
- bērna pilsonību,
- skolas apmeklēšanas vietu un apstākļus,
- bērna valodas zināšanas, attiecības ģimenē un sociālās attiecības šajā valstī.

Nacionālajai tiesai ir jānosaka bērna pastāvīgā dzīvesvieta, katrā atsevišķā gadījumā, ņemot vērā visus specifiskos apstākļus.

(Eiropas Savienības Tiesa, tiesvedība A - Case C-523/07)

IV. Lis pendens, 19.pants

Dalībvalsts kompetentajai tiesai, kurā pirmajā ir iesniegta prasība, ir jurisdikcija laulības šķiršanas lietā (“Pirmais atnāc, pirmais tiek apkalpots”)

Abām tiesvedībām ir jābūt par to pašu pamatu, jo viens un tas pats prasības priekšmets atrodas “abu tiesvedību sirdī”. Arī, ja prasības nav identiskas:

– piem., laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

3. Nolēmumu saistībā ar laulību atzīšana un izpilde

1. Piemērojamie noteikumi, 21. – 52. panti

Lietās par saskarsmi ar bērnu un bērnu nolaupīšanu attiecina īpašus noteikumus (40. pants (ff)).

Regulas atzīšanas noteikumi piemērojami neatkarīgi **no** pušu pilsonības un domicila; vērā tiek ņemta tikai sprieduma izcelsme.

2. Atzīšana

Automātiska visu dalībvalstī pasludinātu spriedumu atzīšana bez kādas īpašas procedūras. (21.panta 1.punkts)

Neatzīšanas pamati laulības lietās (22.pants):

Gandrīz tādi paši Brisele I regulā:

- pretēji sabiedriskajai kārtībai,
- dokuments, uz kura pamata tika iersoināta tiesvedība, netika savlaicīgi izsniegts,
- nesavienojami nolēmumi.

Atšķirības nacionālajos tiesību aktos attiecībā uz laulību lietām nevar būt par pamatu nolēmuma neatzīšanai, 25.pants

3. Izpilde

Ekzekvatūras procedūra izpildāmiem spriedumiem.
Nolēmumu izpilde notiek saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem.

C. Uzturēšanas saistības

I. Uzturēšanas regula

Regula attiecas uz uzturēšanas saistībām, kuras izriet no ģimenes attiecībām, vecāku un bērnu attiecībām, laulības vai radniecības attiecībām (1.panta 1.punkts).

II. Jurisdikcija

1. Vispārīgie noteikumi

Lietās, kuras saistītas ar uzturēšanas saistībām, vairākām tiesām var būt jurisdikcija atbilstoši 3. (ff) pantam.

2. Vienošanās par tiesas izvēli un atbildētāja ierašanās

Regula ietver tiesu sarakstu, par kuru puses var vienoties (4.panta 1.punkts). Tas iekļauj jurisdikciju:

- a) tās dalībvalsts tiesai vai tiesām, kurā vienai pusei ir pastāvīga dzīvesvieta;
- b) tās dalībvalsts tiesai vai tiesām, kuras pilsonība ir vienai no pusēm,
- c) lietās par uzturēšanas saistībām starp laulātajiem vai bijušajiem laulātajiem:
  - i) tiesā, kurai ir jurisdikcija izskatīt strīdu laulību lietā, vai
  - ii) tās dalībvalsts tiesai vai tiesām, kurā vismaz vienu gadu ir bijusi laulāto pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta.

Turklāt ir arī jurisdikcija, balstoties uz atbildētāja ierašanos (5.pants).

3. Papildu jurisdikcija, 6.pants

Dalībvalsts tiesa pēc pušu kopīgās pilsonības.

4. *Forum necessitatis*, 7.pants

Ja lietu nevar ierosināt valstī ārpus ES, ar kuru lietai ir cieša saistība; šajā gadījumā ir forum necessitatis noteikumi.

Lietu var ierosināt dalībvalsts tiesā, ar kuru lietai ir pietiekama saistība.

Šāda pietiekama saistība var būt vienas puses pilsonība vai pastāvīga dzīvesvieta.

5. Nolēmumu grozīšana, 8.pants

III. *Lis pendens*, 12.pants

Ja prasības ar vienu un to pašu pamatu un priekšmetu un starp tām pašām pusēm ir celtas dažādu dalībvalstu tiesās, tad Jurisdikcija ir tai tiesai, kurā pirmajā celta prasība.

Kad tiesvedība ir uzsākta attiecīgajā dalībvalstī, visas tiesas, kas nav tiesa, kurā pirmajā ir celta prasība, atsakās no jurisdikcijas par labu pirmajai minētajai tiesai.

IV. Nolēmumu atzīšana un izpilde

1. Nolēmumi, kas pieņemti ES dalībvalstīs, kuras piemēro Hāgas 2007.gada Uzturēšanas saistību protokola, 17. pantu (ff)

Izpildāmi citā dalībvalstī bez nepieciešamības
pasludināt izpildāmību.

2. Nolēmumi no ES dalībvalstīm, kuras nepiemēro Hāgas 2007.gada Uzturēšanas saistību protokolu

Nepieciešama izpildāmības pasludināšana izpildes dalībvalstī

3. Vispārējie noteikumi

Izpildi nosaka saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesību aktiem (41.pants).

Nav pieļaujama pārskatīšana pēc būtības (42.pants).